

تأثیر اخلاق حرفه‌ای معلمان ابتدایی در ایجاد احساس مسئولیت دانش آموزان پایه ششم ابتدایی

زهرا شریفی

کارشناس ارشد آموزش ابتدایی

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی تأثیر اخلاق حرفه‌ای معلمان ابتدایی در ایجاد احساس مسئولیت دانش آموزان پایه ششم ابتدایی صورت گرفته است. روش این پژوهش توصیفی همبستگی و جامعه آماری پژوهش کلیه معلمان پایه ششم ابتدایی شهرستان اقلید بود که از بین جامعه ۱۲۶ نفری معلمان پایه ششم ابتدایی شهرستان اقلید، ۹۵ نفر بر اساس فرمول کوکران و با روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. با توجه به هدف اصلی پژوهش از سه ابزار پرسشنامه خودکارآمدی بندورا (۲۰۰۱)، پرسشنامه اخلاق حرفه‌ای کادوزیر (۲۰۰۲) و مقیاس مسئولیت‌پذیری معلم لارمن و کارابنیک (۲۰۱۳) استفاده شد و روایی پرسشنامه‌های پژوهش حاضر با استفاده از آلفای کرونباخ به ترتیب برابر $(\alpha=0/83)$ ، $(\alpha=0/77)$ و $(\alpha=0/72)$ به دست آمد و از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون برای تحلیل داده‌ها استفاده شد. نتایج نشان دادند، خودکارآمدی $(Beta=0.212)$ و اخلاق حرفه‌ای $(Beta=0.297)$ با احساس مسئولیت در مورد پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه دارد $(P<0/05)$. همچنین نتایج نشان داد از بین مولفه‌های خودکارآمدی، تجربه جانشین $(Beta=0.344)$ و از بین مولفه‌های اخلاق حرفه‌ای، همدلی $(Beta=0.342)$ با احساس مسئولیت در مورد پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه دارد $(P<0/05)$.

کلید واژگان: اخلاق حرفه‌ای، احساس مسئولیت در مورد پیشرفت تحصیلی، خودکارآمدی

مقدمه

دوام، بقا و پیشرفت هر جامعه به کیفیت و کارآمدی تعلیم و تربیت آن جامعه وابسته است. در این راه معلمان و استادان به عنوان یکی از مهمترین ارکان تعلیم و تربیت شناخته می شوند تا بتوانند دانش آموزان خود را در قالب نظام تعلیم و تربیت پرورش دهند و برای آینده ای بهتر آماده کنند. به باور بسیاری از صاحب نظران، بدون برخورداری از معلمان کارآمد برترین اصلاحات در تعلیم و تربیت میسر نخواهد شد.

یکی از عوامل تاثیرگذار در فرایند تعلیم و تربیت مسئولیت پذیری^۱ معلمان است. احساس مسئولیت معلم با موفقیت، انگیزش دانش آموزان، تدریس و باورهای آنها درباره تدریس، رضایت شغلی و درگیری شغلی رابطه معنادار دارد. معلمانی که خودکارآمدی بالایی دارند از مسئولیت پذیری بالایی نیز برخوردارند. مسئولیت پذیری معلمان به طور بالقوه مهارتهای آموزشی، عملکرد و یادگیری و در نهایت سلامت روانی دانش آموزان را تحت تاثیر قرار می دهد.

در سالهای اخیر پژوهشهایی درباره خودکارآمدی^۲ معلم به عنوان عامل مهمی در آموزش و یادگیری انجام شده است. معلمان دارای خودکارآمدی بالا اهداف آموزشی را خود تنظیم می کنند و پیوسته تلاش می کنند حتی در شرایط نامطلوب به آنها دست پیدا کنند. علاوه بر این، بالا بودن سطح خودکارآمدی معلم باعث توسعه روشهای نوین در جهت حل مشکلات خواهد بود. معلمهایی که از خودکارآمدی بالاتری برخوردارند در کلاسهای درسشان تکنیک های تعاملی تری را ارائه می دهند. آنها برای پاسخگویی به نیازهای همه دانش آموزان و برقراری ارتباط با آنان وقت می گذارند. همچنین خودکارآمدی معلمها با افزایش انگیزه دانش آموزان و گرایش مثبت آنان به مدرسه همبستگی دارد.

در عصر حاضر اهمیت، جایگاه و نقش معلمان به عنوان هدایت گران اصلی در مدارس بر کسی پوشیده نیست و به کارگیری نظام های مؤثر انتخاب، جذب، نگهداری، ارزیابی و توسعه آنان نیز طبیعتاً از جایگاه مهم و ویژه ای برخوردار می باشد. اخلاقی بودن یا نبودن رفتار معلمان می تواند موجب بروز پیامدهای مثبت یا منفی در سطح مدارس گردد. حرفه و شغل معلمی آن هم در مدارس که در آن دانش آموزان در حساس ترین سن (رشد و بلوغ) هستند و نیازمند به افرادی که سکان رشد آنان را در این گونه مکان ها در دست گیرند، دارای اهمیت حیاتی است. در این راستا، معلمان و کارکنان مدارس باید از توانایی عدیده ای برخوردار باشند و از این مهم تر اعتقاد معلمان و کارکنان مدارس به منشور اخلاقی شان است که با عملشان به اجرا درمی آید.

با توجه به مطالبی که بیان شد پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش خودکارآمدی و اخلاق حرفه ای معلمان ابتدایی در احساس مسئولیت در مورد پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پایه ششم ابتدایی انجام شده است.

بیان مساله

امروزه اهمیت آموزش و پرورش بر هیچ کس پوشیده نیست، سرمایه ی امروز و آینده ی ماست، سرمایه ای که نمی توان قیمتی بر آن نهاد و همان چیزی است که بشر را از عصر تاریکی و جهل به عصر روشنایی و نور سوق است؛ بنابراین معلمی یکی از مشاغل مهم و اساسی هر جامعه ای محسوب می شود و مسئولیت هدایت و پرورش یک نسل بر عهده معلمان جامعه است (برابری و جمشیدی، ۱۳۹۵، ص ۱۷۷).

احساس مسئولیت یکی از تأثیرگذارترین عوامل در فرایند یادگیری و تدریس است (دیاموند، رندولف و اسپیلان، ۲۰۱۷) و به بینش معلمان نسبت به مسئولیت پذیری و موقعیتهایی که آنها را برای پذیرش مسئولیت شخصی نتایج احتمالی آماده می

¹ - responsibility

² - efficacy

³ - Diamond, J. B., Randolph, A. & Spillane, J. P

کند، اشاره می نماید (لارمن و کارابنیک^۱، ۲۰۱۵). در مقایسه با انواع دیگر مسئولیت پذیری مانند مسئولیت پذیری جمعی، مسئولیت پذیری اخلاقی و مسئولیت پذیری اجتماعی، به نظر می رسد تحقیقات نسبتاً کمی دربارهٔ مسئولیت پذیری شخصی معلمان درباره پیشرفت تحصیلی دانش آموزان انجام شده است، این امر به ویژه برای احساس مسئولیت معلمان صادق است (لارمن و کارابنیک، ۲۰۱۵). تمرکز بر مسئولیت پذیری شخصی معلمان ممکن است نشان دهندهٔ تلاشهای آموزشی و درسی آنان به منظور افزایش کیفیت تدریس با توجه به احساس مسئولیت پذیری باشد. گاسکی^۲ اثر احتمالی تغییر مثبت در اثربخشی آموزشی معلم، نگرش دربارهٔ تدریس و اعتماد به نفس را مورد بررسی قرارداد و متوجه شد معلمان که تغییر مثبت در اثربخشی آموزش را تجربه کردند مسئولیت پذیری بیشتری را برای نتایج مثبت یا منفی دربارهٔ یادگیری دانش آموزان ابراز کردند. مسئولیت پذیری شخصی معلمان به طور بالقوه مهارتهای آموزشی، سلامت روانی و در نهایت عملکرد و یادگیری دانش آموزان آنها را تحت تأثیر قرار می دهد (لارمن و کارابنیک، ۲۰۱۵). ادراکات مختلف از مسئولیت معلمان با نتایجی مثل نگرش مثبت به تدریس و تعهد حرفه‌ای (هالورسن و اندرید^۳، ۲۰۱۹)، رضایت شغلی (وینتر، برنر و پتروسکو^۴، ۲۰۱۶)، تأثیر مثبت بر تدریس (گاسکی^۵، ۱۹۸۴)، باورهای معلم دربارهٔ تأثیر بر دانش آموزان، تمایل معلمان به اجرای مهارتهای جدید آموزشی (گاسکی، ۱۹۸۸) و موفقیت دانش آموزان (لی و اسمیت^۶، ۱۹۹۷) ارتباط دارد. همچنین احساس مسئولیت پذیری معلم با موفقیت، انگیزش دانش آموزان، تدریس و باورهای آنها دربارهٔ تدریس، رضایت شغلی و درگیری شغلی رابطهٔ معنادار دارد (پولات و ماهالینگاپا^۷، ۲۰۱۳).

نتایج مطالعات ارن^۸ (۲۰۱۷) به منظور بررسی انتظارات آموزشی ویژهٔ معلمان آینده نگر به عنوان پیش بینی کنندهٔ احساس مسئولیت شخصی، نشان داد که صرف نظر از تأثیرات رضایت شغلی، انتظارات آموزشی ویژهٔ معلمان آینده نگر در جهت پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، روابط با دانش آموزان و تدریس به طور معنادار جنبه‌های مختلف احساس مسئولیت شخصی معلمان را پیش بینی می کنند (ارن، ۲۰۱۷). نتایج مطالعه مددی و همکاران (۱۴۰۰) رابطه‌ی معنادار انتظارات خاص تدریس در ارتباط بین احساس مسئولیت و انگیزش تدریس هم چنین رابطه‌ی معنادار خودکارآمدی معلم در ارتباط بین احساس مسئولیت و انگیزش تدریس را نشان داد. همچنین نتایج پژوهش درخشش و همکاران (۱۴۰۰) نشان داد ابعاد مسئولیت‌پذیری معلمان بر انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر مثبت و معنی‌دار دارند.

بنابراین مسئله تحقیق این است که خودکارآمدی و اخلاق حرفه‌ای معلمان ابتدایی قادر به پیش بینی احساس مسئولیت در مورد پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پایه ششم می باشد؟

اهداف تحقیق

هدف اصلی: بررسی تاثیر اخلاق حرفه‌ای معلمان ابتدایی در ایجاد احساس مسئولیت دانش آموزان پایه ششم ابتدایی

اهداف فرعی

بررسی نقش اخلاق حرفه‌ای در احساس مسئولیت در مورد پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پایه ششم ابتدایی

بررسی نقش مولفه‌های اخلاق حرفه‌ای معلمان ابتدایی در احساس مسئولیت در مورد پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پایه ششم ابتدایی

¹ - Lauer mann & Karabenick

² - Guskey

³ - Halvorsen, E. Andrade

⁴ - Winter, P. A. Brenner, D. B. Petrosko, J. M.

⁵ - Guskey

⁶ - Smith

⁷ - Polat, Mahalingappa

⁸ - Eren

فرضیه های تحقیق

فرضیه اصلی: اخلاق حرفه‌ای معلمان ابتدایی قادر به پیش بینی احساس مسئولیت در مورد پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پایه ششم می باشد.

فرضیه های جزئی

مولفه های خودکارآمدی معلمان ابتدایی قادر به پیش بینی احساس مسئولیت در مورد پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پایه ششم می باشد.

مولفه های اخلاق حرفه‌ای معلمان ابتدایی قادر به پیش بینی احساس مسئولیت در مورد پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پایه ششم می باشد.

پیشینه داخلی

نتایج پژوهش هوتی، الهی و ارژنگ (۱۴۰۱) با عنوان رابطه‌ی اخلاق حرفه‌ای با خودکارآمدی و عملکرد شغلی معلمان ابتدایی نشان داد که مقدار ضرایب همبستگی اخلاق حرفه‌ای و مؤلفه‌های آن: دلبستگی و علاقه به کار، پشتکار و جدیت در کار، روابط سالم و انسانی و روح جمعی و مشارکت در کار با عملکرد شغلی و خودکارآمدی به ترتیب برابر با ۰/۳۰۵، ۰/۲۸۸، ۰/۲۳۸، ۰/۲۸۹ بود. مقدار ضرایب همبستگی اخلاق حرفه‌ای و مؤلفه‌های آن: دلبستگی و علاقه به کار، پشتکار و جدیت در کار، روابط سالم و انسانی و روح جمعی و مشارکت در کار با خودکارآمدی به ترتیب برابر با ۰/۲۸۸، ۰/۳۰۶، ۰/۴۱۱ و ۰/۳۵۳ بود. همچنین نتایج آزمون تی نشان داد که بین ابعاد اخلاق حرفه‌ای، خودکارآمدی و عملکرد شغلی معلمان مرد و زن تفاوت معناداری وجود ندارد.

نتایج پژوهش گودرزی، ایمان زاده، جاوید و امیرحسینی (۱۴۰۱) با عنوان بررسی رابطه بین اخلاق حرفه‌ای و اشتیاق شغلی با نقش میانجی خودکارآمدی و توانمندسازی روانشناختی در معلمان ورزش نشان داد که اخلاق حرفه‌ای بر اشتیاق شغلی، خودکارآمدی و توانمندسازی روانشناختی تأثیر مستقیم دارد و همچنین اخلاق حرفه‌ای از طریق خودکارآمدی و توانمندسازی روانشناختی بر اشتیاق شغلی به صورت غیرمستقیم تأثیر داشت.

نتایج پژوهش حسینی و قاسمی (۱۴۰۱) با عنوان بررسی تأثیر رهبری تحول آفرین بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان با نقش میانجی خودکارآمدی در میان معلمان دبیرستانهای شهرستان ماهشهر نشان داد که رهبری تحول آفرین بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان با نقش میانجی رهبری آموزنده و خودکارآمدی در میان معلمان دبیرستانهای شهرستان ماهشهر تأثیر معنی‌داری دارد. رهبری تحول آفرین مدیر بر رهبری آموزنده و عملکرد تحصیلی و خودکارآمدی معلم در میان دبیرستان های شهرستان ماهشهر تأثیر معنی‌داری دارد. رهبری آموزنده بر عملکرد تحصیلی و خودکارآمدی معلم در میان معلمان دبیرستانهای شهرستان ماهشهر تأثیر معنی‌داری دارد. خودکارآمدی معلم بر عملکرد تحصیلی در میان معلمان دبیرستانهای شهرستان ماهشهر تأثیر معنی‌داری دارد.

نتایج پژوهش زرین افخم و ذوالفقاری (۱۴۰۱) با عنوان تأثیر اخلاق حرفه‌ای معلم بر یادگیری و علاقه به تحصیل در دانش آموزان پایه اول ابتدایی شهر کرمانشاه در زمان پاندمی کرونا نشان داد که اخلاق حرفه‌ای معلمان یک عامل قدرتمند و اثرگذار بر روی دو سازه روانشناختی تربیتی یادگیری و علاقه به تحصیل در دانش آموزان می‌باشد به قسمی که اخلاق حرفه‌ای معلمان در مجموع به طور همزمان هم بر روی یادگیری و هم علاقه به تحصیل اثرگذار می‌باشد؛ اما اثر آن بر روی علاقه به تحصیل بیشتر از یادگیری است. همچنین اثر اخلاق حرفه‌ای معلمان بر یادگیری و نیز علاقه به تحصیل دانش آموزان به صورت منفرد نیز حاکی از وجود رابطه مثبت، قوی و معنادار دارد. بررسی اثر ابعاد اخلاق حرفه‌ای معلمان نیز نشان داد که اثر هر سه

بعد اخلاق و مسئولیت حرفه‌ای؛ برنامه‌ریزی برای آموزش؛ مدیریت منابع به ترتیب هم در مدل چندمتغیری و هم چندگانه بر روی یادگیری و علاقه به تحصیل دانش‌آموزان ثابت شده است.

نتایج پژوهش منصوریان (۱۴۰۱) با عنوان تاثیر آموزش اخلاق حرفه‌ای معلمان بر خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان نشان داد که پس از تعدیل اثر پیش‌آزمون، تاثیر آموزش اخلاق حرفه‌ای معلمان بر خودکارآمدی تحصیلی معنی‌دار بود. ضریب اتا نشان می‌دهد که ۹/۳۳ درصد خودکارآمدی تحصیلی توسط آموزش اخلاق حرفه‌ای معلمان قابل تبیین است. برآورد پارامتر در پس‌آزمون گروه آزمایش نشان داد که اندازه اثر گروه آزمایش در سطح $P < /0.01$ معنی‌دار است. اندازه اثر اخلاق حرفه‌ای معلمان بر خودکارآمدی تحصیلی بین ۴/۱ تا ۹/۶۰ واحد افزایش خودکارآمدی تحصیلی است نتایج نشان داد دانش‌آموزانی که معلمان آنان با اخلاق حرفه‌ای بالا در کلاس تدریس می‌کردند، از خودکارآمدی تحصیلی بالاتری نسبت به دانش‌آموزانی که معلمان آنان تحت آموزش قرار نگرفته بودند، برخوردار بودند.

نتایج پژوهش باظهوری، یاری و ملکی (۱۴۰۰) با عنوان تبیین نقش میانجی اخلاق حرفه‌ای در تأثیر رهبری تحولی بر خودرهبری و خودکارآمدی معلمان زن نشان داد که متغیر اخلاق حرفه‌ای یک متغیر میانجی بین متغیرهای رهبری تحولی با خودرهبری و خودکارآمدی می‌باشد. رهبری تحولی بر اخلاق حرفه‌ای و خودرهبری و همچنین اخلاق حرفه‌ای بر خودرهبری و خودکارآمدی تأثیر مثبت و مستقیم دارد، اما رهبری تحولی نتوانسته است که بر خودکارآمدی تأثیر بگذارد.

نتایج پژوهش مددی ماهانی، دانشمند و عظیمی نژادپایان (۱۴۰۰) با عنوان نقش واسطه‌ای انتظارات ویژه تدریس و خودکارآمدی معلم در ارتباط بین احساس مسئولیت معلم و انگیزش تدریس، رابطه‌ی معنادار انتظارات خاص تدریس در ارتباط بین احساس مسئولیت و انگیزش تدریس هم‌چنین رابطه‌ی معنادار خودکارآمدی معلم در ارتباط بین احساس مسئولیت و انگیزش تدریس را نشان داد. همچنین رابطه‌ی معنادار بین احساس مسئولیت معلمان و انگیزش تدریس رابطه‌ی معنادار بین احساس مسئولیت معلمان و انتظارات ویژه تدریس آنان رابطه‌ی معنادار بین احساس مسئولیت معلمان و خودکارآمدی معلمان رابطه‌ی معنادار انتظارات ویژه تدریس معلمان و خودکارآمدی آنان و عدم رابطه‌ی خودکارآمدی معلمان با انگیزش تدریس و عدم رابطه‌ی انتظارات ویژه تدریس معلمان و انگیزش تدریس آنان را نشان داد.

نتایج پژوهش درخشش، چناری و جعفری هرنندی (۱۴۰۰) با عنوان بررسی ابعاد و مولفه‌های اهمال‌کاری و مسئولیت‌پذیری معلمان بر انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان (مورد مطالعه: مدارس ابتدایی ناحیه چهار استان قم) نشان داد که بین ابعاد اهمال‌کاری و مسئولیت‌پذیری معلمان و انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان مدارس ابتدایی ناحیه چهار استان قم رابطه معنی‌داری وجود دارد. به طوری که ابعاد اهمال‌کاری معلمان بر انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر منفی و معنی‌دار و ابعاد مسئولیت‌پذیری معلمان بر انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر مثبت و معنی‌دار دارند.

نتایج پژوهش پیرحیاتی و رضایی (۱۴۰۰) با عنوان مدل علی مسئولیت‌پذیری اجتماعی بر اساس اخلاق حرفه‌ای و کیفیت زندگی کاری با نقش واسطه‌ای خودکارآمدی اجتماعی در معلمان دوره متوسطه اول شهر ایلام نشان داد که اخلاق حرفه‌ای و کیفیت زندگی کاری بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی اثر مثبت و معنی‌دار دارد، همچنین ارتباط اخلاق حرفه‌ای و کیفیت زندگی کاری بر خودکارآمدی اجتماعی نیز مثبت معنی‌دار توصیف شد. از طرفی خودکارآمدی اجتماعی بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی، اثر مثبت و معنی‌داری داشت، و در ادامه اثر غیرمستقیم کیفیت زندگی کاری بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی با نقش واسطه‌ای خودکارآمدی اجتماعی و همچنین کیفیت زندگی کاری بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی با نقش واسطه‌ای خودکارآمدی اجتماعی نیز مثبت و معنی‌دار توصیف شد.

نتایج پژوهش احمدی (۱۴۰۰) با عنوان بررسی تاثیر خودکارآمدی معلمان ریاضی بر افزایش انگیزه و درگیری تحصیلی در دانش‌آموزان پایه پنجم ابتدایی شهرستان مهاباد نشان داد که متغیر خودکارآمدی معلمان ریاضی در سطح اطمینان ۹۹٪ بر متغیر انگیزه تحصیلی و ابعاد آن (انگیزه درونی و بیرونی) در دانش‌آموزان پایه پنجم ابتدایی شهرستان مهاباد تأثیر معناداری

دارد. همچنین نتایج آزمون سایر فرضیه‌ها نشان داد که متغیر خودکارآمدی معلمان ریاضی در سطح اطمینان ۹۹٪ بر متغیر درگیری تحصیلی و ابعاد آن (شناختی، انگیزشی و رفتاری) در دانش‌آموزان پایه پنجم ابتدایی شهرستان مهاباد تأثیر معناداری دارد.

نتایج پژوهش عزیز، افخمی و معتمد (۱۳۹۹) با عنوان تأثیر اخلاق حرفه‌ای معلمان ریاضی بر انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه اول دهستان کهیر نشان داد که بین اخلاق حرفه‌ای معلمان ریاضی و انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه اول در دهستان کهیر رابطه مستقیم و معنی‌داری وجود دارد؛ همچنین بین تمام ابعاد اخلاق حرفه‌ای معلمان ریاضی (مسئولیت‌پذیری، صادق بودن، وفاداری، احترام به دیگران، همدردی، رعایت ارزش‌ها، رقابت طلبی و عدالت) و انگیزه پیشرفت دانش‌آموزان متوسطه اول در این دهستان رابطه معنی‌داری مشاهده گردید.

نتایج پژوهش جعفری، فرج‌الهی و میرزایی (۱۳۹۹) با عنوان بررسی رابطه اخلاق حرفه‌ای، صلاحیت حرفه‌ای با باورهای خودکارآمدی و کیفیت ادراک شده توسط آموزگاران در مدارس دوره اول ابتدایی دخترانه منطقه ۳ تهران نشان داد که بین اخلاق حرفه‌ای و باورهای خودکارآمدی (۰/۳۷۹)، بین صلاحیت حرفه‌ای و باورهای خودکارآمدی (۰/۴۰۳)، بین اخلاق حرفه‌ای و کیفیت ادراک شده (۰/۵۵۱)، بین کیفیت ادراک شده و باورهای خودکارآمدی (۰/۶۲۴)، بین اخلاق حرفه‌ای با کیفیت زندگی و باورهای خودکارآمدی (۰/۳۶۷) و بین صلاحیت حرفه‌ای با کیفیت زندگی و باورهای خودکارآمدی (۰/۶۵۲) رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

نتایج پژوهش فرخی، عزیز و جعفری (۱۳۹۸) با عنوان بررسی تأثیر اخلاق حرفه‌ای معلمان بر انگیزش پیشرفت و سازگاری تحصیلی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان نشان داد که بین اخلاق حرفه‌ای معلمان (به عنوان بازیگران اصلی نظام تربیتی) و انگیزش پیشرفت، سازگاری تحصیلی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان (ذینفعان اصلی نظام تربیتی) رابطه معنادار و مثبتی وجود دارد.

نتایج پژوهش حسنی و نظری (۱۳۹۸) با عنوان نقش مسئولیت اجتماعی و اخلاق حرفه‌ای در سرمایه اجتماعی دبیران تربیت‌بدنی شهر تهران نشان داد که بین مسئولیت‌پذیری و سرمایه اجتماعی (۴= ۰/۵۳۶) از نظر آماری ارتباط معنادار وجود داشت و بالاترین همبستگی بین مسئولیت‌پذیری قانونی با اعتماد بین فردی (۴= ۰/۵۱۱) وجود داشت. بین اخلاق حرفه‌ای معلمان با سرمایه اجتماعی (۴= ۰/۵۳۹) از نظر آماری ارتباط معنادار وجود داشت، همچنین بالاترین همبستگی بین اخلاق حرفه‌ای با اعتماد بین فردی (۴= ۰/۵۷۷) وجود داشت. نتایج نشان داد که از متغیر اخلاق حرفه‌ای و از بین مؤلفه‌های مسئولیت اجتماعی، مؤلفه مسئولیت‌پذیری قانونی و مسئولیت‌پذیری نوع‌دوستانه توانایی پیش‌بینی سرمایه اجتماعی را در بین معلمان تربیت‌بدنی شهر تهران را داشت.

نتایج پژوهش کلانتری و کاویانی (۱۳۹۷) با عنوان بررسی رابطه خودکارآمدی و منبع کنترل با اخلاق حرفه‌ای معلمان پایه دوم ابتدایی نشان داد که بین خودکارآمدی و منبع کنترل با اخلاق حرفه‌ای معلمان رابطه وجود دارد. بین مؤلفه‌های خودکارآمدی و منبع کنترل با اخلاق حرفه‌ای معلمان رابطه وجود دارد. همچنین سهم هر یک از مؤلفه‌های خودکارآمدی و منبع کنترل در پیش‌بینی اخلاق حرفه‌ای معلمان متفاوت است. چنانچه مؤلفه‌ی خودکارآمدی عمومی با بتا ۴۷/۰، منبع کنترل درونی با بتا ۲۳/۰ بیشترین سهم در پیش‌بینی اخلاق حرفه‌ای معلمان داشتند.

نتایج پژوهش ثمری و پورونچی (۱۳۹۷) با عنوان بررسی رابطه اخلاق حرفه‌ای معلمان با کیفیت زندگی کاری و خودکارآمدی آنان در مدارس ابتدایی شهر اردبیل نشان داد مؤلفه‌های احترام به ارزش‌ها، عدالت و انصاف و مسوولیت‌پذیری توانایی پیش‌بینی خودکارآمدی را از خود نشان دادند ضمن آنکه در رگرسیون گام به گام مؤلفه‌های وفاداری و همدردی با دیگران توانستند متغیر کیفیت زندگی کاری را پیش‌بینی نمایند.

پیشینه خارجی

ما^۱ (۲۰۲۲) پژوهشی با عنوان تأثیر خودکارآمدی و خلاقیت معلمان بر پیشرفت تحصیلی زبان آموزان انگلیسی به عنوان یک زبان خارجی انجام داد؛ مطالعه حاضر به دنبال این است که با بررسی تأثیر خودکارآمدی و خلاقیت معلمان بر پیشرفت تحصیلی زبان آموزان انگلیسی به عنوان یک زبان خارجی (EFL) خلاءها را پر کند. اثرات سودمند باورهای خودکارآمدی و آموزش خلاق از طریق شواهد موجود تشریح شد. به نظر می رسد این برای معلمان زبان انگلیسی روشنگر باشد. با توجه به پیامدهای مثبت خودکارآمدی معلمان برای پیشرفت دانش آموزان، معلمان زبان انگلیسی باید به خود و توانایی‌هایشان ایمان داشته باشند تا دانش آموزان خود را به سمت موفقیت تحصیلی سوق دهند. علاوه بر این، با توجه به تأثیر مثبت خلاقیت معلمان بر پیشرفت زبان آموزان، از معلمان زبان انگلیسی انتظار می رود محتوای دوره را خلاقانه آموزش دهند.

کید^۲ (۲۰۲۰) به بررسی موضوع تدریس اخلاق در برنامه های درسی دانشگاهی و در قالب تأثیر آن بر رشد و توسعه انسانی پرداخت. او نتیجه گرفت که آموزش اخلاق می تواند بر سه حوزه رشد انسانی (وجودی، مدنی و شغلی) مؤثر باشد.

با گوم و گاردزی^۳ (۲۰۲۰) در تحقیق خود در ارتباط با اخلاق حرفه‌ای در مدارس به این نتیجه رسیدند که معلمانی که حرفه‌ای رفتار می کنند و از وظایف خود نیز آگاه هستند، اخلاق حرفه‌ای را در داخل و خارج کلاس رعایت می کنند. آنها پیشنهاد کرده اند که به منظور افزایش دانش و آگاهی معلمان در مورد اخلاق حرفه‌ای، باید از همایشها و کارگاههای آموزشی استفاده کرد.

اریک، آمادی و ناگزی^۴ (۲۰۲۰) پژوهشی با عنوان تأثیر درک شده از اخلاق حرفه‌ای معلمان بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان در مدارس متوسطه دولتی ارشد در کلانشهر پورت هارکورت انجام دادند؛ این پژوهش از نوع پیمایشی توصیفی بود. جامعه این مطالعه شامل ۳۳۶۸۸ پاسخ دهنده از ۳۶ مدرسه متوسطه دولتی در کلانشهر پورت هارکورت، ایالت ریورز است. برای محاسبه ۱۳۳۵ پاسخ دهنده از تعیین حجم نمونه تارو یامن استفاده شد. در انتخاب نمونه از روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای استفاده شد. ابزار گردآوری داده ها، پرسشنامه محقق ساخته بود که در مقیاس رتبه بندی ۴ درجه ای طراحی شد. این مطالعه نشان داد که اخلاق حرفه‌ای و عادت ارتباطی معلمان عملکرد تحصیلی دانش آموزان را افزایش می دهد.

چوکو، ازپو، کالومبا و آیرمکا^۵ (۲۰۲۰) پژوهشی با عنوان اخلاق حرفه‌ای معلمان و مدیریت کلاس درس به عنوان همبستگی عملکرد تحصیلی دانش آموزان در مدارس متوسطه دولتی در ایالت ابیا، نیجریه انجام دادند؛ این مطالعه اخلاق حرفه‌ای معلمان و مدیریت کلاس درس را به عنوان همبستگی با عملکرد تحصیلی دانش آموزان در مدارس متوسطه دولتی در ایالت ابیا، نیجریه مورد بررسی قرار داد. جامعه آماری این پژوهش را ۹۲۰۰ دانش آموز مقطع متوسطه در مدارس متوسطه دولتی تشکیل می دهند. در این مطالعه ۹۲۰ دانش آموز که ۱۰ درصد از جمعیت ها را با استفاده از تکنیک نمونه گیری تصادفی طبقه ای تشکیل می دادند، انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده ها پرسشنامه ساختاریافته «اخلاق حرفه‌ای معلمان و مدیریت کلاس درس عملکرد تحصیلی دانش آموزان» بود. یافته های پژوهش نشان داد که بین اخلاق حرفه‌ای معلمان، مدیریت کلاس درس و عملکرد تحصیلی دانش آموزان رابطه معناداری وجود دارد. یافته‌های این مطالعه نشان داد که استخدام معلمان واجد شرایط و سایر متخصصان خواستار اعمالی برای تضمین عملکرد تحصیلی بالا هستند.

بارنی، دانیونی و بنوین^۶ (۲۰۱۹) پژوهشی با عنوان خودکارآمدی معلمان: نقش ارزش‌های شخصی و انگیزه‌های تدریس انجام دادند؛ این مطالعه بر اساس نظریه معروف ارزش‌های انسانی شوارتز، به بررسی روابط بین ارزش‌های معلمان (یعنی حفاظت،

¹ - Ma

² -Kidd

³ - Bagum & Gardezi

⁴ - Eric. Amadi & Ngozi

⁵ - Chukwu, Ezepue, Kalu-Mba, Iremeka

⁶ - Barni, Danioni, Benevene

گشودگی در برابر تغییر، تعالی خود و ارتقای خود) و خودکارآمدی آنها پرداخت. به طور خاص، هدف آن تحلیل میزان تعدیل این روابط توسط انگیزه های کنترل شده و مستقل معلمان برای تدریس بود. دویست و بیست و هفت معلم دبیرستان در مطالعه شرکت کردند و از آنها خواسته شد که یک پرسشنامه خود گزارشی را تکمیل کنند. نتایج نشان داد که ارزش های حفاظتی معلمان صرف نظر از نوع و سطح انگیزه تدریس، با احساس خودکارآمدی ارتباط مثبت دارد. جالب تر اینکه، روابط بین گشودگی نسبت به تغییر و خودکارآمدی از یک سو، و تعالی خود و خودکارآمدی از سوی دیگر، بسته به انگیزه های معلمان متفاوت است. این روابط زمانی قوی تر بود که معلمان فشار بیرونی کمتری را درک می کردند و احساس می کردند که برای تدریس خود تعیین می کنند.

سوارنالاتا^۱ (۲۰۱۹) پژوهشی با عنوان تأثیر خودکارآمدی معلم بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره متوسطه انجام داد؛ پژوهش حاضر با هدف تأثیر خودکارآمدی معلمان بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره متوسطه انجام شد. نمونه ۲۳۶ نفر از معلمان دبیرستان های تدریس در این مدارس و ۲۸۴۲ دانش آموز از معلمان منتخب انتخاب شدند. نتایج پژوهش نشان داد که خودکارآمدی معلمان تأثیر مثبت و معناداری بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دارد.

نتاویگایا^۲ (۲۰۱۹) پژوهشی با عنوان تأثیر رویه های اخلاق حرفه ای مربیان تربیت معلم بر دانشجو-معلمان در کالج های تربیت معلم در تانزانیا؛ مورد منطقه امبیا انجام داد؛ هدف از این مطالعه این بود که چگونه منشور اخلاق حرفه ای در بین مربیان تربیت معلم در کالج های تربیت معلم (TTCS) و در میان مؤسسات تربیت معلم (TTIs) با تأثیر بر دانش جو - معلمان خود که آماده تدریس در مدارس هستند، اعمال می شود. در این پژوهش از رویکردهای پژوهشی آمیخته با رویکرد کیفی به عنوان رویکرد غالب با طرح تبیینی استفاده شده است. حدود ۱۵۵ نفر از مطلعین مورد استفاده قرار گرفتند و داده ها از طریق پرسشنامه، مصاحبه و بحث گروهی متمرکز گردآوری شد. یافته ها نشان داد که رفتار نادرست حرفه ای در میان معلمان مدارس، تا حد زیادی شامل فارغ التحصیلان جدید دانشگاهی می شود که هرگز به طور حرفه ای در کالج های تربیت معلم نسبت به فارغ التحصیلان تربیت معلم آموزش ندیده اند. علاوه بر این، یافته ها تأیید کرد که مربیان تربیت معلم تا حد زیادی از کد اخلاق و رفتار حرفه ای برخوردار هستند و تأثیر مثبتی بر دانشجو معلمان خود می گذارد.

شهزاد و ناورین^۳ (۲۰۱۷) پژوهشی با عنوان تأثیر خودکارآمدی معلم بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره متوسطه انجام دادند؛ بدین منظور شصت (۶۰) معلم دوره متوسطه و صد (۱۰۰) دانش آموز مقطع متوسطه شهرک چیلتان شهرستان کوئته به صورت تصادفی انتخاب شدند. برای جمع آوری داده ها از پرسشنامه خودکارآمدی معلمان استفاده شد و برای سنجش پیشرفت تحصیلی دانش آموزان آزمون تهی شده. داده ها با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه تحلیل شدند. یافته های پژوهش نشان داد که خودکارآمدی معلم بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان تأثیر مثبت دارد.

ایوانز^۴ (۲۰۱۶) در مطالعه خود، ادراک از عملکرد، خودکارآمدی و رضایت شغلی ۵۰ مدیر از مدارس ابتدایی، راهنمایی و دبیرستان را مطالعه کرد. نتایج نشان داد رضایت شغلی معلمان با ادراک آنها از رهبری مدیر مدرسه شان در ارتباط بود. رتبه شخصی مدیران از کارآمدی خود به ویژه در زمینه مدیریت به طور مثبتی با رتبه معلمان آنها از رهبری رابطه داشت. رتبه بندی شخصی مدیران با رضایت شغلی بیرونی معلمان (نه با رضایت شغلی درونی) رابطه مثبت داشت. نتیجه پژوهش نشان داد خودکارآمدی مدیران با ادراک معلمان مدارس آنها از رهبری و رضایت شغلیشان رابطه دارد.

رودریگز، رگوئیرو، بلاس، واله، پینیرو و سرزو^۵ (۲۰۱۵) پژوهشی با عنوان خودکارآمدی معلم و رابطه آن با متغیرهای عاطفی-انگیزشی انجام دادند؛ هدف اصلی این کار شناسایی نیمرخ های احتمالی خودکارآمدی استادان و تعیین تفاوت های احتمالی

¹ - Swarnalatha

² - Ntawigaya

³ - Shahzad & Naureen

⁴ - Evans

⁵ - Rodriguez, Regueiro, Blas, Valle, Pineiro and Cerzo

در برخی از متغیرهای عاطفی - انگیزشی دانشجویان است. ۹۵ استاد و ۱۹۲۴ دانشجو از پنج دانشگاه دولتی اسپانیا در این مطالعه شرکت کردند. با استفاده از تحلیل خوشه‌ای، سه پروفایل متمایز از اساتید ایجاد شد: خودکارآمدی بالا، خودکارآمدی متوسط و خودکارآمدی پایین. نتایج آنالیز واریانس نشان می‌دهد که اساتید با ادراک خودکارآمدی متوسط، دانشجویان یادگیری محور بیشتری نسبت به استادان با خودکارآمدی بالا دارند.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع تحقیقات کاربردی است که با توجه به هدف آن، توصیفی - همبستگی می باشد. روش تحقیق همبستگی یک روش آماری است که برای بررسی ارتباط بین دو متغیر مستقل و وابسته در یک مجموعه داده به کار می‌رود. در این روش، ابتدا دو متغیر انتخاب شده و سپس بررسی می‌شود که آیا تغییر در یکی از متغیرها باعث تغییر در متغیر دیگر می‌شود یا خیر (گودرزی، ۱۳۹۵، ص ۳۰۱).

جامعه آماری

جامعه آماری پژوهش شامل معلمان پایه ششم ابتدایی شهرستان اقلید از توابع استان فارس در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ بودند. بر اساس آمار ارائه شده از آموزش و پرورش شهرستان اقلید، در این شهرستان ۷۰ مدرسه ابتدایی و ۱۲۶ نفر معلم پایه ششم ابتدایی وجود دارد.

بحث و نتیجه گیری

فرضیه اصلی: اخلاق حرفه‌ای معلمان ابتدایی قادر به پیش بینی احساس مسئولیت در مورد پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پایه ششم می باشد.

طبق یافته های فصل چهارم، نتایج ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون نشان داد خودکارآمدی و اخلاق حرفه‌ای معلمان ابتدایی قادر به پیش بینی احساس مسئولیت در مورد پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پایه ششم می باشد.

در سوابق پژوهش، پیشینه ای یافته نشد که به تاثیر اخلاق حرفه‌ای معلمان ابتدایی بر احساس مسئولیت در مورد پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پرداخته باشد تا بتوان از جهت همسویی یا ناهمسویی نتایج این فرضیه را با یافته های آن مقایسه کرد، لکن از جهت تاثیر گذاری خودکارآمدی یا اخلاق حرفه‌ای معلمان این نتایج با یافته های پژوهش حسینی و قاسمی (۱۴۰۱)، افخم و ذوالفقاری (۱۴۰۱)، مددی ماهانی و همکاران (۱۴۰۰)، درخشش و همکاران (۱۴۰۰)، پیرحیاتی و رضایی (۱۴۰۰)، احمدی (۱۴۰۰)، عزیزی و همکاران (۱۳۹۹)، فرخی و همکاران (۱۳۹۸)، درویشی و خاکپور (۱۳۹۵)، رضایی و همکاران (۱۳۹۴)، ما^۱ (۲۰۲۲)، اریک و همکاران^۲ (۲۰۲۰)، سوارنالاتا^۳ (۲۰۱۹)، شهزاد و نائورین^۴ (۲۰۱۷)، پرایس^۵ (۲۰۱۲) و جیمز^۶

¹ - Ma

² - Eric

³ - Swarnalatha

⁴ - Shahzad & Naureen

⁵ - Prica

⁶ - James

(۲۰۱۲) همسو بوده است. حسینی و قاسمی (۱۴۰۱) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که خودکارآمدی معلم بر عملکرد تحصیلی در میان معلمان دبیرستان‌های شهرستان ماهشهر تأثیر معنی‌داری دارد. نتایج پژوهش زرین افخم و ذوالفقاری (۱۴۰۱) نیز با عنوان تأثیر اخلاق حرفه‌ای معلم بر یادگیری و علاقه به تحصیل در دانش‌آموزان پایه اول ابتدایی شهر کرمانشاه در زمان پاندمی کرونا نشان داد که اخلاق حرفه‌ای معلمان یک عامل قدرتمند و اثرگذار بر روی دو سازه روانشناختی تربیتی یادگیری و علاقه به تحصیل در دانش‌آموزان می‌باشد. همچنین نتایج پژوهش مددی ماهانی و همکاران (۱۴۰۰) با عنوان نقش واسطه‌ای انتظارات ویژه‌ی تدریس و خودکارآمدی معلم در ارتباط بین احساس مسئولیت معلم و انگیزش تدریس، رابطه‌ی معنادار انتظارات خاص تدریس در ارتباط بین احساس مسئولیت و انگیزش تدریس هم چنین رابطه‌ی معنادار خودکارآمدی معلم در ارتباط بین احساس مسئولیت و انگیزش تدریس را نشان داد. نتایج پژوهش درخشش و همکاران (۱۴۰۰) نیز نشان داد ابعاد مسئولیت‌پذیری معلمان بر انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر مثبت و معنی‌دار دارند. نتایج پژوهش پیرحیاتی و رضایی (۱۴۰۰) نشان داد که اخلاق حرفه‌ای بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی معلمان اثر مثبت و معنی‌دار دارد. نتایج پژوهش احمدی (۱۴۰۰) نشان داد که متغیر خودکارآمدی معلمان ریاضی بر متغیر انگیزه تحصیلی و ابعاد آن (انگیزه درونی و بیرونی) در دانش‌آموزان پایه پنجم ابتدایی شهرستان مهاباد تأثیر معناداری دارد. نتایج پژوهش عزیزی و همکاران (۱۳۹۹) نشان داد که بین اخلاق حرفه‌ای معلمان ریاضی و انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه اول در دهستان کهپر رابطه مستقیم و معنی‌داری وجود دارد. نتایج پژوهش فرخی و همکاران (۱۳۹۸) نشان داد که بین اخلاق حرفه‌ای معلمان و انگیزش پیشرفت، سازگاری تحصیلی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان رابطه معنادار و مثبتی وجود دارد. نتایج پژوهش درویشی و خاکپور (۱۳۹۵) با عنوان مطالعه نقش اخلاق حرفه‌ای معلمان در انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان مقطع متوسطه اول شهرستان دورود نشان داد که بین انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان با اخلاق حرفه‌ای معلمان رابطه معنادار مثبت وجود دارد. نتایج پژوهش رضایی و همکاران (۱۳۹۴) نشان داد که احساس خودکارآمدی معلمان بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان موثر است. نتایج پژوهش ما^۱ (۲۰۲۲) نشان داد خودکارآمدی و خلاقیت معلمان بر پیشرفت تحصیلی زبان آموزان انگلیسی موثر است. نتایج مطالعه اریک و همکاران^۲ (۲۰۲۰) نشان داد که اخلاق حرفه‌ای و عادت ارتباطی معلمان عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان را افزایش می‌دهد. نتایج تحقیق سوارنالاتا^۳ (۲۰۱۹) نشان داد که خودکارآمدی معلمان تأثیر مثبت و معناداری بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دارد. یافته‌های پژوهش شهزاد و نائورین^۴ (۲۰۱۷) نشان داد که خودکارآمدی معلم بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر مثبت دارد. نتایج مطالعه پرایس^۵ (۲۰۱۲) نشان داد که شیوه‌های موثر توسعه حرفه‌ای (که یکی از مؤثرترین آنها اخلاق حرفه‌ای است)، بر ادراک معلمان در مورد روابط معلم و دانش‌آموز تأثیر گذاشته و منجر به بهبود جو مدرسه و به تبع دستاورد مطلوب دانش‌آموزان می‌شود. جیمز^۶ (۲۰۱۲) در پژوهش خود به این نتیجه رسید که بین اخلاق حرفه‌ای معلمان و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان ارتباط مثبتی وجود دارد به این معنی که با افزایش اخلاق حرفه‌ای در بین معلمان یادگیری و انگیزه پیشرفت تحصیلی در بین دانش‌آموزان نیز افزایش می‌یابد.

در تبیین تأثیر خودکارآمدی معلمان ابتدایی بر احساس مسئولیت در مورد پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان می‌توان گفت که باورهای خودکارآمدی بر انتخاب، انگیزه، رفتار، پشتکار و الگوی فکری فرد اثر می‌گذارد. معلمی که باورهای خودکارآمدی حرفه‌ای بالایی دارد همه این ویژگیها را دارد؛ به بیان ساده، کارآمدی معلم یعنی داوری و قضاوت معلم درباره توانمندی خود برای به حصول نتایج مطلوب از یادگیری و فعالیتهای دانش‌آموز؛ حتی در مورد دانش‌آموزانی که در یادگیری با مشکل روبه‌رو هستند و انگیزه زیادی ندارند. اعتقاد بر این است که این باور بر احساس مسئولیت در مورد پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان تأثیرگذار خواهد بود. معلمان دارای خودکارآمدی بالا اهداف آموزشی را خود تنظیم می‌کنند و پیوسته تلاش می‌کنند حتی

¹ - Ma

² - Eric

³ - Swarnalatha

⁴ - Shahzad & Naureen

⁵ - Prica

⁶ - James

در شرایط نامطلوب به آنها دست پیدا کنند. علاوه بر این، بالا بودن سطح خودکارآمدی معلم باعث توسعه روشهای نوین در جهت حل مشکلات خواهد بود. معلمهایی که از خودکارآمدی بالاتری برخوردارند در کلاسهای درسشان تکنیک های تعاملی تری را ارائه می دهند. آنها برای پاسخگویی به نیازهای همه دانش آموزان و برقراری ارتباط با آنان وقت می گذارند. همچنین خودکارآمدی معلمها با افزایش انگیزه دانش آموزان و گرایش مثبت آنان به مدرسه همبستگی دارد. علاوه بر این، خودکارآمدی معلمان می تواند عاملی برای افزایش همکاری و مشارکت دانش آموزان در فعالیتهای کلاسی، افزایش خودکارآمدی دانش آموزان و کوشش آنها در رویارویی با مشکلات باشد. همچنین تحقیقها نشان داده که خودکارآمدی معلم اشتیاق، تعهد، انگیزش، پیشرفت تحصیلی و همچنین و شیوه های تدریس بر یادگیری دانش آموزان و روشهای آموزشی را تحت تاثیر قرار می دهد و تاثیر مثبتی بر آنها دارد.

در تبیین تاثیر اخلاق حرفه‌ای معلمان ابتدایی بر احساس مسئولیت در مورد پیشرفت تحصیلی دانش آموزان می توان گفت سازمان آموزش و پرورش بر محوریت دو عامل بنا گردیده است ابتدا دانش آموزان و سپس معلمان، اما در فرایند ارتقا سازمان، این معلمان هستند که می توانند در افزایش سطح دانش در آموزش و پرورش موثر باشند. اجرای این امر زمانی می تواند امکان پذیر باشد که معلمان نیز از برخی ویژگی های خاص برخوردار بوده و به لحاظ روان شناختی در وضعیت مناسبی قرار داشته باشند. از جمله مباحثی که در این حوزه بسیار حائز اهمیت است موضوع اخلاق حرفه‌ای است، اخلاق حرفه‌ای دارای پتانسیل هایی است که باعث افزایش تعهد و احساس مسئولیت نسبت به دانش آموزان، در معلمان می شود. احساس مسئولیت و تعهد معلم می تواند کیفیت آموزشی را تعیین کند و معلم متعهد به عنوان اساسی ترین مؤلفه موفقیت مدرسه شناخته می شود. در ضمن، معلمان برای داشتن انرژی و اشتیاق به کار، نیازمند حفظ تعهد شخصی و مسئولیت نسبت به شغلشان هستند. معلمان متعهد و با مسئولیت با احتمال کمتری مدرسه را ترک می کنند، با احتمال بیشتری نگرش مثبت به مدرسه و یادگیری را حفظ می کنند و احتمالاً آموزش با کیفیت تری را ارائه خواهند داد؛ بنابراین مسئولیت پذیری معلمان بر تصمیم گیری ها و پیامدهای کاری معلم در ارتباط با مدرسه و دانش آموزان تاثیرگذار است و معلم مسئولیت پذیر در فهم مسائل درسی به دانش آموزان کوشا بوده و زمینه را برای انگیزش و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان فراهم می نماید، همچنین دانش آموزان نیز به دلیل شور و اشتیاق معلم در تدریس، انگیزه بیشتری برای مطالعه و فهم مسائل درسی را دریافت می نمایند.

فرضیه های جزئی

فرضیه اول: مولفه های خودکارآمدی معلمان ابتدایی قادر به پیش بینی احساس مسئولیت در مورد پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پایه ششم می باشد.

نتایج نشان داد مولفه تجربه جانشین می تواند احساس مسئولیت در مورد پیشرفت تحصیلی دانش آموزان را پیش بینی کند.

در راستای این نتایج، حسینی و قاسمی (۱۴۰۱) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که خودکارآمدی معلم بر عملکرد تحصیلی در میان معلمان دبیرستانهای شهرستان ماهشهر تأثیر معنی داری دارد. همچنین نتایج پژوهش مددی ماهانی و همکاران (۱۴۰۰) با عنوان نقش واسطه‌ای انتظارات ویژه‌ی تدریس و خودکارآمدی معلم در ارتباط بین احساس مسئولیت معلم و انگیزش تدریس، رابطه‌ی معنادار انتظارات خاص تدریس در ارتباط بین احساس مسئولیت و انگیزش تدریس هم چنین رابطه‌ی معنادار خودکارآمدی معلم در ارتباط بین احساس مسئولیت و انگیزش تدریس را نشان داد. نتایج پژوهش احمدی (۱۴۰۰) نشان داد که متغیر خودکارآمدی معلمان ریاضی بر متغیر انگیزه تحصیلی و ابعاد آن (انگیزه درونی و بیرونی) در دانش آموزان پایه پنجم ابتدایی شهرستان مهاباد تأثیر معناداری دارد. نتایج پژوهش رضایی و همکاران (۱۳۹۴) نشان داد که احساس خودکارآمدی معلمان بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان موثر است. نتایج پژوهش ما^۱ (۲۰۲۲) نشان داد خودکارآمدی

^۱ - Ma

و خلاقیت معلمان بر پیشرفت تحصیلی زبان آموزان انگلیسی موثر است. نتایج تحقیق سوارنالاتا^۱ (۲۰۱۹) نشان داد که خودکارآمدی معلمان تأثیر مثبت و معناداری بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دارد. یافته‌های پژوهش شهزاد و ناوورین^۲ (۲۰۱۷) نشان داد که خودکارآمدی معلم بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر مثبت دارد.

در تبیین این فرضیه می‌توان گفت تجربه‌های جانشین دیدن دیگران در حال عملکرد موفقیت‌آمیز پیشین در تکالیف مختلف است. وقتی معلم در معرض در معرض الگوهای مناسبی که در عمل موفق اند قرار می‌گیرد تجربه‌های جانشین وی افزوده می‌شود. در این حالت احساس کارایی آنها افزایش پیدا کرده در امر تدریس استقامت به خرج می‌دهند و فعالانه در جستجوی موقعیت‌های تازه هستند. خودکارآمدی به آنها کمک می‌کند تا با به کارگیری مهارت‌های خود، در برابر مشکلات و مسائل پیرامون تدریس به صورت مطلوبی عمل کنند و احساس مسئولیت در مورد پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در آنها ایجاد شده یا افزایش یابد.

فرضیه دوم: مولفه‌های اخلاق حرفه‌ای معلمان ابتدایی قادر به پیش بینی احساس مسئولیت در مورد پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پایه ششم می‌باشد.

نتایج نشان داد مولفه‌های همدلی می‌تواند احساس مسئولیت در مورد پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان را پیش بینی کند.

در راستای این نتایج نتایج پژوهش زرین افخم و ذوالفقاری (۱۴۰۱) نیز با عنوان تأثیر اخلاق حرفه‌ای معلم بر یادگیری و علاقه به تحصیل در دانش‌آموزان پایه اول ابتدایی شهر کرمانشاه در زمان پاندمی کرونا نشان داد که اخلاق حرفه‌ای معلمان یک عامل قدرتمند و اثرگذار بر روی دو سازه روانشناختی تربیتی یادگیری و علاقه به تحصیل در دانش‌آموزان می‌باشد. نتایج پژوهش پیرحیاتی و رضایی (۱۴۰۰) نشان داد که اخلاق حرفه‌ای بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی معلمان اثر مثبت و معنی‌دار دارد. نتایج پژوهش عزیززی و همکاران (۱۳۹۹) نشان داد که بین اخلاق حرفه‌ای معلمان ریاضی و انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه اول در دهستان کهیر رابطه مستقیم و معنی‌داری وجود دارد. نتایج پژوهش فرخی و همکاران (۱۳۹۸) نشان داد که بین اخلاق حرفه‌ای معلمان و انگیزش پیشرفت، سازگاری تحصیلی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان رابطه معنادار و مثبتی وجود دارد. نتایج پژوهش درویشی و خاکپور (۱۳۹۵) با عنوان مطالعه نقش اخلاق حرفه‌ای معلمان در انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان مقطع متوسطه اول شهرستان دورود نشان داد که بین انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان با اخلاق حرفه‌ای معلمان رابطه معنادار مثبت وجود دارد. نتایج مطالعه اریک و همکاران^۳ (۲۰۲۰) نشان داد که اخلاق حرفه‌ای و عادت ارتباطی معلمان عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان را افزایش می‌دهد. نتایج مطالعه پرایس^۴ (۲۰۱۲) نشان داد که شیوه‌های موثر توسعه حرفه‌ای (که یکی از مؤثرترین آنها اخلاق حرفه‌ای است)، بر ادراک معلمان در مورد روابط معلم و دانش‌آموز تأثیر گذاشته و منجر به بهبود جو مدرسه و به تبع دستاورد مطلوب دانش‌آموزان می‌شود. جیمز^۵ (۲۰۱۲) در پژوهش خود به این نتیجه رسید که بین اخلاق حرفه‌ای معلمان و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان ارتباط مثبتی وجود دارد به این معنی که با افزایش اخلاق حرفه‌ای در بین معلمان یادگیری و انگیزه پیشرفت تحصیلی در بین دانش‌آموزان نیز افزایش می‌یابد.

میکونن^۶ و همکاران (۲۰۱۵) در مطالعه‌ای کیفی (مصاحبه چهره به چهره با دانشجویان پرستاری) به ارزیابی رابطه بین تجارب دانشجویان پرستاری از همدلی اساتید (به عنوان یکی از مولفه‌های اخلاقی)، پرداخته و به این نتیجه رسیدند که افزایش همدلی بین اساتید و دانشجویان، یادگیری و توسعه حرفه‌ای را تقویت نموده و تأثیر مثبتی بر توسعه حرفه‌ای دانشجویان پرستاری و محیط یادگیری می‌گذارد. در این راستا، استانداردهای اخلاقی موجود در اخلاق حرفه‌ای می‌تواند با

¹ - Swarnalatha

² - Shahzad & Naureen

³ - Eric

⁴ - Prica

⁵ - James

⁶ - Mikkonen

ایجاد انتظارات و جهت دهی به فعالیتهای آموزشی، بر عملکرد معلمان تأثیر مستقیم بگذارند. کیفیت استانداردهای حرفه‌ای بر موفقیت تحصیلی دانش آموزان از طریق ایجاد احساس مسئولیت در معلمان مؤثرند. بر همگان آشکار است که معلمان نقش محوری در نظام تربیتی را بازی دانش می‌کنند؛ نقش آنها تنها انتقال دانش و اطلاعات به فراگیران نیست، بلکه آنان در ایفای نقش خود باید این اطمینان را به وجود آورند که همه دانش آموزان به پتانسیل کامل خود برسند. مدل رفتاری آنان آگاهانه یا غیرآگاهانه می‌تواند مورد تقلید دانش آموزان قرار گیرد و یا بر تصمیمات آنان تأثیر بگذارد. رابطه بین معلمان و دانش آموزان بسیار مهم و حساس می‌باشد و باید بر پایه‌های قوی و استوار ناشی از احترام و اعتماد متقابل و همدلی و همچنین در بالاترین استانداردهای اخلاقی بنا نهاده شود که البته وجود چنین رابطه‌ای بین معلمان و سایر اعضای جامعه تربیتی از قبیل والدین و همکاران نیز ضروری است. معلمان برای این که در مسئولیت خطیری که همان رساندن دانش آموزان به پتانسیل کامل خود است؛ موفق باشند باید سطح بالایی از شایستگیها را در خود ایجاد کنند.

در تبیین تأثیر مولفه همدلی بر احساس مسئولیت در مورد پیشرفت تحصیلی دانش آموزان می‌توان گفت همدلی یعنی درک درونی دشواری‌های دیگری که در نتیجه آن پیامدهای بالقوه کنش‌ها و رفتارهای خود بر زندگی دیگران را روشن‌تر درک می‌کنیم. در حیطه آموزش معلمان می‌توانند با گنجاندن همدلی در برنامه آموزشی نه تنها اثری مثبت در کلاس درس خودشان داشته باشند، بلکه تغییرات مثبتی در اجتماع فراتر از مدرسه مشاهده کنند. یک کلاس متشکل از دانش‌آموزانی با فرهنگ‌ها و قومیت‌های متنوع به فضایی مثبت و سازنده نیاز دارد، و همدلی کلید ایجاد چنین فضایی است. دانش‌آموزان در سایه همدلی یاد می‌گیرند یکدیگر را درک کنند و همین سبب می‌شود روابطی دوستانه و بر پایه اعتماد برقرار کنند. فراتر از این، همدلی به بهبود روابط میان معلم و شاگردان کمک می‌کند. پژوهش‌ها نشان می‌دهند عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان در مدرسه‌هایی که همدلی را در برنامه درسی‌شان لحاظ کرده‌اند، بهتر است. همچنین معلمانی که دارای همدلی هستند، نسبت به دانش آموزان خود احساس مسئولیت بیشتری دارند.

فهرست منابع

۱. آخوندی م. ۱۳۹۲. اخلاق مدیریت. قم: کوثر غدیر
۲. آزادارمکی ت. ۱۳۹۶. نظریه‌های جامعه‌شناسی. چاپ چهارم، تهران: سروش
۳. احمدی م. ۱۴۰۰. بررسی تأثیر خودکارآمدی معلمان ریاضی بر افزایش انگیزه و درگیری تحصیلی در دانش آموزان پایه پنجم ابتدایی شهرستان مهاباد، دانشگاه پیام نور استان تهران، مرکز پیام نور ری
۴. اسدیان س، قاسم زاده ا، قلی زاده ح. ۱۳۹۴. رابطه اخلاق حرفه‌ای و صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان با باورهای خودکارآمدی آنان، پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی
۵. انصاری رنانی ق، نجفی غ. ۱۳۹۰. اخلاق در مدیریت اسلامی. مجموعه مقالات اولین همایش اولین همایش مدیریت اسلامی. تهران: مرکز انتشارات علمی دانشگاه آزاد
۶. ایمان م ت، جلائیان و. ۱۳۹۰. بررسی و تبیین رابطه بین مسئولیت اجتماعی و سرمایه اجتماعی در بین جوانان شهر شیراز. جامعه‌شناسی کاربردی، ۲۱ (۳۷): ۴۲-۱۹
۷. ایران نژاد پاریزی م، ساسان گهر پ. ۱۳۹۰. سازمان و مدیریت از تئوری تا عمل. تهران: موسسه عالی بانکداری ایران
۸. باظهوری س، یاری ج، ملکی ص. ۱۴۰۰. تبیین نقش میانجی اخلاق حرفه‌ای در تأثیر رهبری تحولی بر خودرهبری و خودکارآمدی معلمان زن، زن و مطالعات خانواده، ۱۴ (۵۳): ۷۲-۴۹
۹. بال س. ۱۹۹۴. انگیزش در آموزش و پرورش، ترجمه سدی علی اصغر مسدد. ۱۳۹۰. شیراز: انتشارات دانشگاه شیراز
۱۰. براری ر، جمشیدی ل. ۱۳۹۴. نقش میانجی خودکارآمدی معلمان در رابطه بین هوش هیجانی و فرسودگی شغلی معلمان ابتدایی. رهیافتی نو در مدیریت آموزشی. ۶ (۴): ۲۰۰-۱۷۷
۱۱. بصیری ز، غفارثمر ر، کیانی غ. ۱۳۹۴. رابطه بین خلاقیت معلمان زبان انگلیسی ایرانی و فرسودگی شغلی، خودکارآمدی، احساس مسئولیت آنها. دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده علوم انسانی

۱۲. پروچسکا ج، نورکراس ج س. ۲۰۰۷. نظریه های روان درمانی. ترجمه: یحیی سیدمحمدی. ۱۳۹۵. تهران: رشد
۱۳. پورجعفر دوست ک. ۱۳۸۶، ساخت و هنجاریابی پایان آزمون خودکارآمدی دانش آموزان ۱۴ تا ۱۸ ساله ی دبیرستانهای شهر کرج؛ پایان نامه ی کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی
۱۴. پیرحیاتی م، رضایی ب. ۱۴۰۰. مدل علی مسئولیت پذیری اجتماعی بر اساس اخلاق حرفه ای و کیفیت زندگی کاری با نقش واسطه ای خودکارآمدی اجتماعی در معلمان دوره متوسطه اول شهر ایلام. دانشگاه پیام نور استان کرمانشاه، مرکز پیام نور کرمانشاه
۱۵. ترک لادنی ف. ۱۳۸۹. تاثیر خودکارآمدی بر موفقیت افراد در زندگی. مجله مشاور مدرسه. شماره ۲.
۱۶. ثمری ع، پورونچی م. ۱۳۹۷. بررسی رابطه اخلاق حرفه ای معلمان با کیفیت زندگی کاری و خودکارآمدی آنان در مدارس ابتدایی شهر اردبیل، کنفرانس بین المللی روانشناسی، علوم تربیتی و سبک زندگی
۱۷. جعفری م، منیر. فرج الهی م، مهران. میرزایی ا. ۱۳۹۹. بررسی رابطه اخلاق حرفه ای، صلاحیت حرفه ای با باورهای خودکارآمدی و کیفیت ادراک شده توسط آموزگاران در مدارس دوره اول ابتدایی دخترانه منطقه ۳ تهران. دانشگاه پیام نور استان تهران، مرکز پیام نور تهران جنوب
۱۸. حسینی ف، نظری ش. ۱۳۹۸. نقش مسئولیت اجتماعی و اخلاق حرفه ای در سرمایه اجتماعی دبیران تربیت بدنی شهر تهران. دانشگاه ایوان کی، دانشکده مدیریت و حسابداری
۱۹. حسینی م. ۱۳۹۶. نقش معلمان در توسعه عدالت اجتماعی، مسئولیت پذیری، فرهنگ بهره وری. معلم فرهنگ و توسعه
۲۰. حسینی ن، قاسمی ح. ۱۴۰۱. بررسی تاثیر رهبری تحول آفرین بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان با نقش میانجی خودکارآمدی در میان معلمان دبیرستانهای شهرستان ماهشهر، دانشگاه پیام نور استان مرکزی، مرکز پیام نور اراک
۲۱. خاکی غ. ۱۳۹۶. اخلاق موضوعی کهن؛ مسئله ای تازه. ماهنامه تدبیر، شماره ۱۸۴، صص ۱۸۳-۱۷۶
22. Glasser W. 2005. Defining mental health as a public health problem: A new leadership role for the helping professions: William Glasser Incorporated.
23. Gupta, S, & Goswami, V. 2014. Is self-efficacy a key factor for effective teacher educators. *Journal of Educational Studies, Trends & Practices*, 4(1), 101-110.
24. Guskey, T. R. 1984. The influence of change in instructional effectiveness upon the affective characteristics of teachers. *American Educational Research Journal*, 21(2), 245-259.
25. Guskey, T. R. 1988. Teacher efficacy, self-concept, and attitudes toward the implementation of instructional innovation. *Teaching and Teacher Education*, 4(1), 63-69
26. Guskey, T. 1981. Measurement of responsibility teachers assume for academic successes and failures in the classroom. *Journal of Teacher Education*, 32, 44-51.
27. Halvorsen, A.-L., Lee, V. E., & Andrade, F. H. 2009. A mixed-method study of teachers' attitudes about teaching in urban and low-income schools. *Urban Education*, 44(2), 181-224.
28. Kanika. 2016. Teachers' Accountability: Key To Quality Education. *International Journal of Advanced Research in Education & Technology (IJARET)*, 53-54.
29. Kelley, Maureen A, Connor, Ann, Kun, Karen E, & Salmon, Marla E. 2008. Social responsibility: Conceptualization and embodiment in a school of nursing. *International Journal of Nursing Education Scholarship*, 5(1), 1-16.
30. Kidd, D.; Miner, J.; Schein, M.; Blauw, M. & Allen, D. 2020. Ethics across the curriculum: Detecting and describing emergent trends in ethics education. *Studies in Educational Evaluation*, 67, 1-24.
31. Kim, Y. H. 2003. Correlation of mental health problem with psychological constructs in Adolescents, *International Journal of nursing studies*, Vol, 40, p 115- 124.

32. Lauermaun, F., & Karabenick, S. A. 2013. The meaning and measure of teachers' sense of responsibility for educational outcomes. *Teaching and Teacher Education*, 30, 13-26.
33. Lauermaun, F., & Karabenick, S. A. 2011. Taking teacher responsibility into account (ability): Explicating its multiple components and theoretical status. *Educational Psychologist*, 46(2), 122-140
34. Lee, V. E., & Smith, J. B. 1997. High school size: Which works best and for whom? *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 19(3), 205-227.
35. Lenzi M, Vieno A, Santinello M, Nation M, & Voight A,. 2014. The role played by the family in shaping early and middle adolescent civic responsibility. *The Journal of Early Adolescence*, 34(2), 251-278.
36. Ma Y.2022. The Effect of Teachers' Self-Efficacy and Creativity on English as a Foreign Language Learners' Academic Achievement, *Front Psychology*, Vol 12
37. Mergler, A G. 2007. Personal responsibility: the creation, implementation and evaluation of a school-based program. Queensland University of Technology
38. Min Lee, K. 2000. Mud and self efficacy. *Educational media International*, 37, 3, 177-83.
39. Ntawigaya N. 2019. The Impact of Teacher Educators' Professional Ethics Practices on Student-Teachers in Teacher Training Colleges in Tanzania: The Case of Mbeya Region, *Journal of Advocacy, Research and Education*, 6(3) 11-20
40. Olat, Nihat, & Mahalingappa, Laura. 2015. Pre-and in-service teachers' beliefs about ELLs in content area classes: A case for inclusion, responsibility, and instructional support. *Teaching Education*, 24(1), 58-83.
41. Ozer, E. M, Adams S. H, Gardner L. R, Mailloux, DE., Wibbelsman, CJ., & Irwin, CE. 2014. Provider self efficacy and the screening of adolescents for risky health behaviors. *Journal of Adolescent Health* 35(2):101-107
42. Paraskeva, F, Bouta, H., & Papagianni, A. 2008. Individual characteristic and computer self-efficacy in secondary education teachers to integrate technology in educational practice. *Computer & education*, 50, 1084-1091
43. Pintrich, P. R., & Schunk, D. H. (2012). *Motivation in education: Theory, Research, and Applications*, Second Edition, Merrill Prentice Hall, Columbus, Ohio.
44. Polat, N., & Mahalingappa, L. 2013. Pre- and in-service teachers' beliefs about ELLs in content area classes: A case for inclusion, responsibility, and instructional support. *Teaching Education*, 24(1), 58-83.
45. Rodriguez S, Regueiro B, Blas, Valle A, Pineiro I, and Cerzo R.2015. Teacher self-efficacy and its relationship with students' affective and motivational variables in higher education, 7 (2): 107-120
46. Schwarzer, R., Boehmer, S., Mohamed, N.E., knoll, N., & Luszczynska, A.2005. Dispositional self-efficacy as a personal resource factor in coping after surgery. *Personality and individual differences*, 39, 807-818.
47. Schwarzer, R. 1998. General perceived self-efficacy 14 cultures. *Psychology and Health: An International Journal*, 13, 161-180.
48. Shahzad K, & Naureen S.2017. Impact of Teacher Self-Efficacy on Secondary School Students' Academic Achievement, *Journal of Education and Educational Development*, 4 (1): 48-72
49. Swarnalatha S. 2019. Influence of Teacher Self Efficacy on Academic Achievement of Secondary School Students, 7 (3)
50. Tai, W.T. 2006. Effect of training framing, general Self-efficacy and training motivation on trainees training Effectiveness. *Personal review*, 35, 1, 51-56.

51. Winter, P. A., Brenner, D. B., & Petrosko, J. M. 2016. Teacher job satisfaction in a reform state: The influence of teacher characteristics, job dimensions, and psychological states. *Journal of School Leadership*, 16(4), 416-437
52. Wolters, Christopher A, & Daugherty, Stacy G. 2017. Goal structures and teachers' sense of efficacy: Their relation and association to teaching experience and academic level. *Journal of Educational Psychology*, 99(1), 181.
53. Zimmerman, B., & Kitsantas, A. 2015. Homework practices and academic achievement: The mediating role of self-efficacy and perceived responsibility beliefs. *Contemporary Educational Psychology*, 30, 397-417.